

УДК 230.111:330.1

Куценко В.Й., к.т.н., доцент, старший науковий співробітник, доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (Україна)

ДУХОВНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ КОЛЕКТИВОМ

Розроблена концепція управління трудовим колективом підприємства, народного господарства з духовно-моральної точки зору. Розглядаються: місія господарювання – створення гармонійних стосунків між трудящими; принципи управління – духовно-моральна єдність, колективізм, благочинність, відкритість та передача набутого досвіду, соціальна відповідальність, катарсис, мирне співіснування та співпраця на благо суспільства з іншими суб'єктами господарювання, самозабезпечення, в тому числі, самофінансування, самодостатність, самовдоволення; головна мета трудового колективу – забезпечення сталого (животворного) розвитку; переважні методи управління – соціально-психологічні, моральні – на основі впливу на підлеглих через особистий приклад доброзичливого ставлення до людей, відповідального виконання своїх обов'язків; способи досягнення мети – духовне відродження особистості, трудового колективу та суспільства як запорука професіоналізму та прийняття правильних господарських рішень. Така концепція управління буде спроможна забезпечити сталий (животворний) розвиток трудового колективу й суспільства.

Ключові слова: *концепція управління колективом, місія господарювання, принципи управління.*

Літ. 9.

Куценко В.И.

ДУХОВНАЯ КОНЦЕПЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ТРУДОВЫМ КОЛЛЕКТИВОМ.

Разработана концепция управления трудовым коллективом предприятия, народного хозяйства с духовно-нравственной точки зрения. Рассматриваются: миссия хозяйствования – создание гармоничных отношений между трудящимися; принципы управления – духовно-нравственное единство (коллективизм), благотворительность, открытость и передача накопленного опыта, социальная ответственность, катарсис, мирное сосуществование и сотрудничество на благо общества с другими субъектами хозяйствования, самообеспечение, в том числе, самофинансирование, самодостаточность, самодовольство; главная цель трудового коллектива – обеспечение устойчивого (животворного) развития; предпочтительные методы управления – социально-психологические, моральные – на основе воздействия на подчиненных через личный пример доброжелательного отношения к людям, ответственного выполнения своих обязанностей; способы достижения цели – духовное возрождение личности, трудового коллектива и общества как основа профессионализма и принятия правильных хозяйственных решений. Такая концепция управления будет способна обеспечить устойчивое (животворное) развитие трудового коллектива и общества.

Ключевые слова: *концепция управления коллективом, миссия ведения хозяйства, принципы управления.*

Kutsenko V.

THE SPIRITUAL CONCEPT OF MANAGEMENT OF LABOR COLLECTIVE.

The concept of management of the work collective of an enterprise and the national economy from the moral and spiritual point of view has been developed. The following issues are considered: the mission of management - creating a harmonious relationship between workers; management principles - spiritual and moral unity (collectivism), charity, transparency and transfer of experience, social responsibility, catharsis, peaceful coexistence and cooperation for the benefit of society with other business entities, self-sufficiency including self-financing, self-reliance, complacency; the main purpose of the labor collective – providing a sustainable (life-giving) development; preferred methods of management – social and psychological, moral – on the basis of impact on subordinates through a personal example of the benevolent attitude towards people, responsible performance of the duties; ways to achieve the goal - spiritual revival of the individual, labor collective and society. Such concept of management will be able to provide a sustainable (life-giving) development of the workforce and society.

Keywords: *concept of management of the labor collective, mission of management, management principles.*

*«...хто перебуває в Мені, і Я в ньому,
той приносить багато плоду;
бо без Мене не може робити нічого»* [1. Іоан. 15:5].*

* Тут і далі цитати виділено автором курсивом

Постановка проблеми. Як світова ліберальна та неоліберальна економіка з часів її існування, так і ринкова модель підприємництва в Україні, характеризуються чіткою тенденцією циклічного функціонування бізнес-структур з періодичними фінансово-економічними кризами та банкрутствами.

Сучасні концепції управління трудовим колективом, які зорієнтовані переважно на досягнення максимальних прибутків корпорацій за будь-якої ціни, не спроможні забезпечити сталий (животворний) розвиток трудових колективів та суспільства. Адже полісистемна криза й фінансово-економічні потрясіння в основному обумовлені бездуховністю життєдіяльності, у тому числі, господарювання. Тому відродження духовно-моральної культури підприємницької діяльності, розробка концепції управління трудовим колективом підприємства, народного господарства з православної точки зору і будуть тією основою, що забезпечить рівномірний (безкризовий) соціально-економічний, демографічний, правовий та екологічний розвиток суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософські основи життєдіяльності людей та соціально-економічні підвалини господарювання на духовно-моральних засадах досліджують вчені: Гордієнко В.С., Капітон В.П., Бродецька Ю.Ю., Чередник Ю.М., Задорожний Г.В., Покотілов А.А., Корпан Б., Заброварний Я., Нагірний М., Міняйло О.М., Богатов С., Кендюхов О., Шулевський Н.Б., Кара-Мурза С.Г., Катасонов В.Ю., Мамутов В.К., Щубелка Н.В. та багато інших. На сьогодні людство накопичило величезний досвід духовно-морального домострою – економіки, особливо з прийняттям християнства та з Хрещенням нашої батьківщини – Київської Русі святим Рівноапостольним Великим князем Володимиром. Усе більше вчених переконується, що майбутнє за корпоративною соціальною відповідальністю, етично-морально-духовною системою господарювання. Уже на Заході, звідки й витокі ринкової економіки, все частіше лунає заклик до позитивних змін в монетарній системі господарювання.

Один із найвищих авторитетів – адміністраторів США Альберт Гор (екс віце-президент США, лауреат Нобелівської премії миру за роботи в області глобалістики) у книзі "Земля в рівновазі" попередив бізнес: *«Погоня за прибутком і нестримне споживацтво не можуть більше розглядатися як основні рушійні сили прогресу»*. Йому вторить Генеральний секретар конференції Ріо Моріс Стронг: *«Дотримання цим шляхом може привести нашу цивілізацію до краху»* [2]. З цього приводу можна навести слова духовного філософа Н.А. Бердяєва: *«Корисливість таїть у собі безумство»* [3]. Сучасні вчені зазначають: *«Господарники, управлінці все частіше скаржаться на те, що знайомство з загальною теорією антрохи не допомагає їм вирішувати повсякденні проблеми. Все більш помітно відчувається невідповідність між наукою і практикою господарювання, що наводить на думку про глибоку кризу, що спіткала управлінську науку»* [4]. Вчені-економісти зі світовим ім'ям Р. Гудленд, Г. Дейлі та Ель-Серафи [5], що стояли у витоків концепції сталого (животворного) розвитку, на замовлення Світового банку провели дослідження щодо майбутнього ринкової економіки. У доповіді вони зазначили: *«В екологічно насиченій ніші, яку займає людство, ринок (переважно фінансовий капітал – В.Й.), як механізм розвитку, вичерпав себе»* [6]. У 2010-2013 рр. до цього висновку прийшов Б. Бернанке [7, 6], відомий економіст, глава Федеральної резервної системи (ФРС) США.

У 1958 р. економісти Ф. Модільяні та М. Міллер, лауреати Нобелівської премії започаткували відкриття в теорії фінансів, що поширилося по всьому світу. Вони стверджували, що *«...вартість будь-якої фірми визначається винятково її майбутніми доходами і абсолютно не залежить від структури її капіталу»* [8]. Після прискорення перманентних фінансово-економічних криз, що поширилися в США та світі, Бернанке у кризах звинуватив банкірів. Глава ФРС *«...привів хмурий вплив Франко Модільяні та Мертона Міллера. Бернанке пояснив, що центральні банки не приділяли достатньої уваги роботі фінансової системи в роки, що передували кризі в 2008 році, частково тому, що вони перебували під впливом теореми, розробленої Модільяні... і Міллером... Теорема Модільяні-Міллера, яка викладається в бізнес-школах та програмах PhD Economics, доводить, що за певних обставинах, не має значення, скільки боргів (кредитних – В.Й.) компанія бере на себе: але інвестори дбають про те, яка вартість основних активів компанії, а не як, як вони фінансуються. Теорема Модільяні-Міллера не застосовується в реальному світі, де компанії пошкоджуються банкрутством з основної причини – великої заборгованості»* [7]. Проведені нами дослідження на передових крупних підприємствах України показали, що довгострокові й короткострокові зобов'язання сприяють циклічному функціонуванню суб'єктів господарювання з послідовними кризами та навіть банкрутством.

Минулі роки і три конференції ООН зі сталого розвитку показали, що *«ринку, капіталізм і стратегія екологічного виживання людства – речі несумісні. Світ вступив в епоху Великого Еволюційного Перелому (духовного відродження – В.Й.). ...Настали Межі всім колишнім механізмам розвитку, в тому числі, приватної капіталістичної власності, ринку (ринково-капіталістичної форми господарювання), приватному інтересу, капіталізму»* [3]. Натомість вчені справедливо пропонують основи зеленої, соціально-відповідальної (етично-моральної) та ноосферної (духовної) економіки.

Виділення невирішеної проблеми. Все ж розробка концепції управління трудовим колективом підприємства, народного господарства на засадах Слова Істини потребує подальшого удосконалення в

наш буремний час, коли істинні цінності життя й господарювання, класичні (за Аристотелем) принципи управління знецінені і потребують докорінного перегляду заради виживання нашого народу та подальшого розвитку України і світової спільноти в цілому.

Мета наукової статті – розробка духовно-моральної концепції управління трудовим колективом підприємства, народного господарства, у тому числі, принципів управління, істинних цінностей життя й господарювання як основи сталого (життєдайного) розвитку суб'єкту господарювання та суспільства.

Результати дослідження. Духовно-моральна концепція управління (*концепція* лат. *conception, concipio, capio* [9]) – це *прийняття, засвоєння, розуміння, збагнення* істинної суті управління людьми на засадах духовного закону; *сукупність, система - об'єднання поглядів, словесне вираження* заповідей Нового заповіту, *що сприймається* управителем ззовні (серцем, надсвідомо), *провідна думка* (основна ідея, теоретичний – Божественний початок), *єдиний визначальний замисел, промисел образотворення* (рос. *образования*), *що встановлюється по особливому розпорядженню* Творця, творити трудящих за образом та подобою Божою. Тобто, духовно-моральна концепція управління – це сукупність закономірностей, істинних цінностей життєдіяльності, основних принципів, правил, норм управління людьми на засадах Православ'я. Це промисел Божий – воля Творця, щоб Господь Сам управляв Своїми чадами через вірного Свого слугителя – управлінця господарської діяльності. Тільки за таких умов управління буде ефективним – мистецьким. Згадаймо, що класичне визначення економіки – *мистецтво управління домашнім господарством*, трудова діяльність, як засіб пізнання Творця. Мистецтво ж управління у первісному визначенні з грецької полягає у *пізнанні* Істини через сумісний труд, *вихованні* віри та *катарсисі* – *очищенні душі* через співпереживання один за одного. Катарсис (грець. *katharsis* – *очищення*) – введений Аристотелем у творі «Поетика» *термін вчення про трагедію, який означає піднесення задоволення* (душевних потреб) і *просвітлення* (душі та розуму), *які відчуває глядач* (підлеглий, колега, ближній), *переживши разом з митцем* (керівником – вихователем, духовним наставником) *страждання і звільнившись від них* (свого родового пороку). Тобто, кінцева мета господарювання, економіки є очищення – просвітлення душ трудового колективу через співпереживання, несення труднощів один одним. Концепція управління трудовим колективом (сім'єю, на підприємстві, в галузі чи державі) включає розробку, добровільне прийняття колективом істинних цінностей життєдіяльності, принципів сумісного труда, мети господарювання, методів управління та способів досягнення мети.

Місія трудового колективу підприємства, трудової діяльності людини – створення гармонійних стосунків між трудящими (за Г.С. Сковородою «*колектив споріднених душ*» на основі возз'єднання з Творцем. Сенс бо життя і невід'ємної його складової – трудової діяльності – повернутися до нашого Творця, адже Він є життя та істина, щоб отримати життя блаженне, у радості сьогодні та у вічності.

Головна мета трудового колективу – забезпечення сталого (безкризового, животворного) розвитку на основі спільного труда й співпереживання через розв'язання свого родового пороку, очистившись від зла і ставши культурною (духовною) людиною за образом та подобою Божою.

Переважні методи управління трудовим колективом – соціально-психологічні (моральні) без осудження, зла й покарань, на основі впливу на підлеглих через особистий приклад доброзичливого ставлення до людей, відповідального виконання своїх обов'язків; виховання добра у підлеглих.

Способи досягнення мети – духовне відродження особистості, трудового колективу та суспільства як запорука професіоналізму та прийняття правильних господарських рішень. Цьому сприяє засвоєння та виконання основних загальнолюдських чеснот: віра, надія та любов до Творця й ближнього через постійний духовний труд, інтелектуальну працю та фізичну роботу за промислом Божим, дарованими талантами, потенціалом і силами. Духовний труд передбачає набуття православних знань (Законів Божих), у тому числі, щодо трудової діяльності, втілення їх у життя: жити й господарювати за одкровеннями та знаменнями Божими, щоб Сам Господь управляв нашою життєдіяльністю. «*Усякий муж* (а тим паче, вчений чи господар – В.Й.) *вважає себе праведним* (приймає на його думку вірні рішення – В.Й.): *управляє ж серця Господь*» [1. Прит., 21:2]. Віра у Творця – прийняти Слово Істини – Заповіді Христові, найвища з яких є любов до Бога та ближніх. Надія на Творця, а не на свій розум, силу, імідж та владу. Любов до Творця: самовідмовлення (знехтування своєю волею, рос. самоотвержение) – виконувати Його волю, а не свою і не можна ні додати, ні убавити. Дяка за все Господу. Миролобство та братолобство замість сріблолобства й самолюбства – самопрославлення; саме через ці пороки була підмінена істинна місія людей «пізнання Бога та себе» на «максимізація прибутку за будь-якої ціни», що й стало причиною агресивності, жорстокої конкуренції, торгових, холодних та гарячих війн, комерційних таємниць, обману, тіншової економіки, фінансових махінацій, тотальної корупції, соціально-економічних потрясінь (полісистемних криз та банкрутств). «*Шукайте ж перш за все Царства Божого* (влади Господа, а не людської – В.Й.) *і правди Його* (істинного вчення – знань – В.Й.), *і це все* (матеріальне благополуччя – В.Й.) *дадуться вам*» [1. Мф., 6:33]. «*Отже, не шукайте, що вам їсти, або що пити, і не турбуйтеся, адже всього цього шукають люди світу цього; ваш же Батько знає, що ви маєте потребу в тому; найбільш шукайте Царства Божого, і це все прикладеться вам*» [1. Лк., 12:29-31]. «*Творити праведне та жити за істиною угоднo Богу більше, ніж жертв крові*» [1. Прит., 21:3]. Як актуальні

сьогодні ці слова для нас та всього світу. Виховний та навчальний процес у сім'ях, навчальних закладах, трудових колективах слід побудувати таким чином, щоб духовно-моральні цінності, дисципліни відігравали провідну роль у професійній підготовці для розуміння істинного сенсу матеріалістичних знань та життєдіяльності. Все ж, основним осередком виховання православної культури є сім'я, яка бажано, щоб і жила, і працювала разом, з передачею старшими набутого досвіду молодим. Тому в організаціях, на підприємствах мають бути організовані постійно діючі культурні (духовно-моральні) гуртки, семінари, «круглі столи» на основі прийнятого культурно-професійного кодексу трудового колективу. Катарсис, як невід'ємна складова ефективного управління, надихає до носіння тягот один одного, взаємодопомоги. Наслідком такого одухотвореного труда на засадах Православ'я буде сталий (життєдайний) розвиток особистості, трудового колективу та народу в цілому. Учені-гуманітарії, особливо економісти, відчуваючи свою відповідальність за долю народу, трудових колективів, мають укласти Концепцію соціально-економічного розвитку України на засадах Істини – Православ'я. Яких же принципів управління розвитком, цінностей життя й господарювання, чому ми маємо вчити наших дітей – майбутніх спеціалістів, керівників підприємств:

- самопізнання*, самовиховання, самоокультурення: пізнання своїх вад, пороків через пізнання Істини Нового Заповіту, світу, через здобуття духовних та професійних знань. Взагалі знання можуть бути тільки вірні (на основі віри), адже невірне вчення (слово) – це неправда, омана. За класичної економіки Аристотеля знання називали Істиною та вірою, бо Істина – Слово вірне відкривається тільки через віру у Творця світу. Викоренивши з себе родові пороки сріблολюбства та марнославія, очистивши серце від злих, меркантильних, лукавих помислів, людина стає духовно культурною і воз'єднується з Богом-Отцем, який і надихає вірні знання – правильні рішення на поставлені життям питання;
- внутрішня потреба пізнання Істини;
- духовно-моральна єдність, колективізм, благочинність (*колектив споріднених душ* – за Г.С. Сковородою);
- ширість, чесність, доброзичливість, відкритість та передача набутого досвіду: всі все бачать*: наші слова та вчинки. *«Даром отримали, даром і давайте»* [1. Мф., 10:8];
- взаємодопомога, підтримка (несення тягот один одним – катарсис), духовно-моральна (соціальна) відповідальність за інших (особливо за підлеглих): керманіч несе повну відповідальність перед Творцем (совістю) та ближніми за все, що він чинить. Безвідповідальні свою відповідальність перекладають на інших: державну владу чи на своїх керівників. Ті, хто думають, що вони ні за що не відповідають, є безвідповідальними*: не дають правильних відповідей на поставлені життям питання. Тому не бачать, не розуміють, не сприймають Слова Істини і всі рішення, як правило, врешті-решт закінчуються кризами й банкрутствами. Адже самі собі – «творці»: своїм розумом намагаються вирішити проблеми буття;
- трудолюбство*: наполегливість, постійно дбати про дотримання благих заповідей через духовний, інтелектуальний та фізичний труд на благо суспільства;
- пріоритет виробництва, перш за все, сільськогосподарського, як основу життєдіяльності;
- самозабезпечення, в тому числі, самофінансування, самодостатність, самовдоволення;
- землю та її ресурсами мають володіти та господарювати на ній тільки духовно-моральні люди;
- продукція (послуги) мають бути суспільно корисними для життєдіяльності й безпечними;
- ціна має бути доступною для населення. Визначаючи ціну як економічну категорію – суму грошей, яку покупець в змозі та згоден заплатити за відповідний продукт, гуманно, щоб ціну та форму обміну життєво необхідної продукції (послуг) поступово почав встановлювати споживач. Так історично це було за часів Трипільської культури та здебільшого в умовах класичної (моральної) економіки від Аристотеля до XVIII сторіччя, а в країнах шаріату цього намагаються дотримуватися і по цей день. На сучасному етапі поступового переходу України до постіндустріальної, соціальної (гуманної) економіки – економіки знань, ціни на продукцію першої необхідності доречно формувати за витратним методом. Щоб ціна визначалася в залежності від суспільної мети гармонійного (життєстверджуючого) розвитку та потреб життєдіяльності, від максимального задоволення доброякісною продукцією окремої людини. Наслідком належного соціального ефекту (якісного показника виробництва) стане і необхідний економічний ефект підприємства (кількісний показник) для подальшого його розвитку; зароблений чесним сумлінним трудом прибуток є наслідок, перш за все, духовного труда людини;
- мирне співіснування та співпраця на благо суспільства з іншими суб'єктами господарювання;
- використання виключно національної грошової одиниці – гривні на теренах України, іноземна валюта – для зовнішньоекономічних операцій та зв'язків.

Для реалізації цих принципів слід виконувати такі завдання:

- у державі має бути розроблена та впроваджена безстрокова Програма духовно-морального розвитку суспільства, починаючи з видання відповідної навчальної літератури, підготовки й

перепідготовки у ВНЗ України фахівців: катехізаторів, богословів, організовуючи духовно-моральну просвіту дітей (у сім'ях, школах), дорослих (на підприємствах, організаціях, у ЗМІ тощо), як це робив перший керівник нашої держави – Київської Русі святий рівноапостольний Володимир Великий, ім'я якого носив університет у Києві; духовність є запорукою набуття якісних професійних знань студентів і управлінських, трудових навичок спеціалістів;

*При розробці принципів використана лекція «Дурачки і розумні» В.С. Гордієнко, канд. філос. наук, наукового співробітника просвітньої громадської організації «Дніпропетровський Центр Духовного Відродження».

- у суспільстві має домінувати теократія (влада Творця нашого), Істина – вчення Христове, Храм людської душі – Храмина Святої Родини (рід духовно просвітлений), щоб вести народ до процвітання країни та вічного блаженного життя;

- поступово запроваджувати, починаючи з соціально-відповідальної, духовно-моральну економіку;

- керманічі держави мають бути помазаниками Божими і служити, як і керівники підприємств, Творцю й народу, а не особистим інтересам;

- сенсом господарської діяльності (місією підприємства), всякої праці є виховання, окультурення людини та створення гармонійних стосунків між трудящими;

- строго слідкувати у ЗМІ, іншій продукції за інформацією, щоб вона відповідала духовно-моральній культурі життєдіяльності, істинному сенсу життя народу і не вводила людей у спокусу чи пристрасть невпинного споживання;

По нашій вірі Матір Божа через Свій образ «Економісса» надасть економістам і всім, хто цього потребує, розуму та сил реалізувати цю Богоугодну програму. *«Просіть, і дано буде вам; шукайте, і знайдете; стукаєте, і відчинять вам»* [1. Мф., 7:8], – завіряє Господь. Усі ці принципи забезпечують якість життя й господарювання особистості, трудового колективу, суспільства та світової спільноти і меж удосконалення якості життєдіяльності преображених общин немає. Адже, виховуючи підлеглих, виховуємо себе, несучи тяготи один одного. Результатами такого благочинного образу життя й господарювання будуть:

- возз'єднання з Творцем, Який забезпечить співтворчість через надихання вірних господарських рішень;

- мирний, спокійний, урівноважений, розмірений стан душі членів трудового колективу;

- надання Господом звання (звання – *призвання, покликання, рос. зов, призвание*) святої людини, родини, яка славить Господа за все. Преподобний Серафим Саровський закликає нас учених: *«...нехай очистить Він (Господь – В. Й.) серця наші від усякого злого помислу, щоб ми достойно могли проходити путь звання нашого і чистими руками приносити Йому дари служіння нашого»*. Тобто, носій вченого наукового звання має відповідати істинному званню святої особистості та сім'ї, яке й принесе істинну постійну радість життя і сталий розвиток. Істинне ж звання вчений може отримати через пізнання сутності знань серцем. Людина була створена за образом та подобою Божою, щоб, пізнавши Творця, повернулася до життя вічного блаженного. Для цього кожна людина має дар, оберіг душі та тіла – іскру Божу – совість, через яку Господь по нашій вірі очистить душу – серце від усього чужинного та наносного, звільнить від гріховної смертної залежності та просвітить наш розум Своєю благодаттю. Символом душі є серце, через яке ми відчуваємо невидимий – духовний світ – Слово Істини, знання. А непросвітленим розумом – вбачаємо видимий матеріальний світ, лукаві сили якого спокушують на всяке беззаконня, безвідповідальність, безлад, розбрат та розрухи. Як попереджає нас святий Серафим Саровський: *«Диявол, як лев, ховаючись у загорожі своїй [1. Пс., 9:30], тайно розставляє нам сіті нечистих та нечестивих помислів»*;

- докорінно зміниться світогляд просвітлених душею та розумом людей і настане мир змученому світу, спокій та гармонія в сім'ях, трудових колективах, суспільстві, а згодом – і в світі через об'єднання духовних чад у єдину спільноту;

- сталий (життєдайний) розвиток трудових колективів та суспільства: духовної культури, демографічний, соціально-економічний, правовий та екологічний розвиток, а кризи й банкрутства назавжди відійдуть в бездуховне минуле.

Висновки та пропозиції. Оскільки основною цінністю нашої життєдіяльності є одухотворена людина, то її духовно-моральне виховання та постійний розвиток має бути закладено у принципово нову – духовну концепцію управління розвитком трудового колективу. Духовна концепція управління розвитком – це сукупність закономірностей, істинних цінностей життєдіяльності, основних принципів, правил, норм управління людьми на засадах Православ'я. За суттю – це промисел Божий – воля Творця, щоб Господь Сам управляв Своїми чадами через вірного Свого служителя – управлінця господарської діяльності. Розроблена концепція управління трудовим колективом підприємства, народного господарства з духовно-моральної точки зору передбачає: місію господарювання – створення гармонійних стосунків між трудящими; принципи управління – духовно-моральна єдність,

благочинність, відкритість та передача набутого досвіду, соціальна відповідальність, катарсис, мирне співіснування та співпраця на благо суспільства з іншими суб'єктами господарювання, самозабезпечення, в тому числі, самофінансування, самодостатність, самовдоволення; головну мету трудового колективу – забезпечення сталого (животворного) розвитку; переважні методи управління – соціально-психологічні, моральні – на основі впливу на підлеглих через особистий приклад доброзичливого ставлення до людей, відповідального виконання своїх обов'язків; способи досягнення мети – духовне відродження особистості, трудового колективу та суспільства як запорука професіоналізму та прийняття правильних господарських рішень. Тільки за таких умов управління буде ефективним, яке й призведе до сталого (життєдайного) розвитку підприємство та суспільство.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. БІБЛІА. КНИГИ СВЯЩЕННАГО ПИСАНІЯ ВЕТХАГО И НОВАГО ЗАВЕТА на церковнославянском языке. – С-Пб. : Синодальная типографія. – 1900. – Репринтное издание – М. : Российское Библийское Общество, 1993. – 1658 с.
2. Абрамян Е. А. Конференции Рио по устойчивому развитию: Проблемы и пути их решений / Е. А. Абрамян // Владимир Иванович Вернадский и Лев Николаевич Гумилев: Великий Синтез творческих наследий (кол. монография). – Кострома, 2012. – С. 418-435.
3. Субетто А. И. Эпоха Краха рынка, капитализма и либерализма: ноосферно-социалистический прорыв или экологическая гибель человечества? / А. И. Субетто. – СПб. – Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2010. – 44 с.
4. Фадкин Л. Утопии, мифы и иллюзии менеджмента / Л. Фадкин // Проблемы теории и практики менеджмента. – 2001. – № 5.
5. Goodland R., Daly H., El Serafu S. (Eds.). Environmental Sustainable Economic Development. Building jn Brundtland. Washington DC: World Bank, 1991.
6. Субетто А. И. Ноосферная экономика и образовательное общество как основания стратегии развития России в XXI веке. [Электронный ресурс] / А. И. Субетто. – Режим доступа: <http://lg.tcvin.snu.edu.ua/ru/nauka1/noosfernaja-paradigma-razvitija-obschestva1/365-noosfernaja-jekonomika-i-obrazovatelnoe-obschestvo-kak-osnovanija-strategii-razvitija>.
7. Coy, P. Look Who Bernanke Just Blamed for the Financial Crisis. *Bloomberg Business*. July 11, 2013. <http://www.bloomberg.com/bw/articles/2013-07-11/look-who-bernanke-just-blamed-for-the-financial-crisis>
8. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment Author(s): Franco Modigliani and Merton H. Miller Source: *The American Economic Review*, Vol. 48, No. 3 (Jun., 1958), pp. 261-297
Published by: American Economic Association
<https://www2.bc.edu/~chemmanu/phdfincorp/MF891%20papers/MM1958.pdf>
9. Дворецкий И. Х. Латино-русский словарь / И. Х. Дворецкий. 3-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1986. – 840 с.